

Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ
ΚΑΙ Η ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ.*

— — —
Οι γνωστικοί.

Ο θηραμασμός, δν προύκλεσεν ὁ Μαρκίων παρά τοις συγχρόνοις ὀρθολογισταῖς, προύκληθη καὶ παρά τοις ὄπισθοῖς αὐτοῦ ζῶντος ἔτι συστήσας δὲ σχολὴν προσείλκυσε πολλοὺς μαθητὰς, μεταξὺ τῶν ὅποιων ἐπισημότερος ἦτο ὁ Ἀπελλῆς· γνωρίσας τὸν αἱρεσιάρχην ἐν Φώμῃ μετὰ ἐνθουσιασμοῦ προσεκολλήθη αὐτῷ.

Βραδύτερον μετὰ περιήγησιν τινα ἐν Αιγύπτῳ μετέβαλε πολλὰς ιδέας τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ. Καὶ παρεδέχθη μὲν μίαν ἀντὶ δύο ἀρχήν, ἐκληρονόμησεν δύως τὴν κατὰ τὴν Π. Δ. λύσαν ἐκείνου δημοσιεύσας δύγκωθη βιβλία κατὰ τῶν ἀγίων Γραφῶν. Ο Τερτυλλικὸς διετήσης τὴν ἐπιγραφὴν ἐνὸς τούτων. ἐπεγράψετο: Συλλογισμοί. Ἐν τούτῳ ὁ Ἀπελλῆς διῆχυριζετο ὅτι ὅστα περὶ Θεοῦ γράψει ὁ Μωϋσῆς εἶναι φευδὴ· ὀλόκληρος δὲ ἡ ἱστορία τῶν Ιουδαίων εἶναι μῆθος καὶ σύρραμμα ἀσυνάρτητον· οὕτως, ἔλεγεν, ἀνὴρ πνοὴ τῆς ζωῆς ἡ μεταγγισθεῖσα τῷ ἀνθρώπῳ κατὰ τὴν Γένεσιν δὲν κατέστησεν τὸν ἀνθρώπον ἀθένατον, πῶς ὁ καρπὸς ἐνὸς δένδρου οὐκ ἔχροιμενεν ὡς ἀφροδιτὴ θυντήτου; Πῶς δὲ νὴ ἐξηγηθῇ ὅτι ἡ αὐτὴ Γένεσις λέγει περὶ τοῦ Θεοῦ κολακευομένου ν' ἀπειλῆ τὸν Ἀδάμ διὸ θυντόν; Πῶς οὐκ ἦτο δυνατὸν ὁ θύνατος νὰ ἐκβοφίσῃ τὸν Ἀδάμ, ἀφοῦ ἦτο ἀγνωστος εἰς αὐτόν; Κατὰ τὸν Ὁριγένην ὡς μῆθον ἐχαρκετήριζε καὶ τὴν περὶ τῆς κιβωτοῦ διήγησιν, ἐπειδὴ κατ' αὐτὸν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ περιλάβῃ τοσκῦτα ζῶα τῆς γῆς μετὰ τῶν ἀναγκαῖων ἐπιτηδείων δι' ὀλόκληρον ἔτος. Ἀπορρίψεις λοιπὸν τὴν Π. Δ. ἐκ τῆς Νέας διετήρησεν ὅτι καὶ ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ μεθ' ίκανῶν προσθαψιρέσεων.

Ἐπὶ τὰ ἔγκη τοῦ Μαρκίωνος ἐβόδισε καὶ ὁ Τατιανός, ὁ μαθητὴς οὗτος τοῦ Ιουστίνου καὶ ὁ συγγραφεὺς τῶν Κλημεντίων, ὅστις παρίστησε τὸν Πέτρον λέγοντα ὅτι ὁ νόμος δὲν ἐγράψῃ ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως, ἀφοῦ ἡ Γραφὴ λέγει ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἀπέθυνε.

Πεντακόσια ἔτη μετὰ τὸν Μωϋσῆν ὁ νόμος εὑρέθη ἐν τῷ ναῷ, ἐνῷ φύλακοι μείτο· δικτηροθεῖσις δὲ ἐπὶ πεντακόσια ἀλλὰ ἔτη ἐκάτη ἐπὶ τῆς καταστροφῆς τοῦ Νεβουχοδονόσσορος· οἱ μετὰ ταῦτα γράψαντες αὐτὸν συνανέμειζαν πολλὰ φεύδη μετὰ τῆς ἀληθείας.

Ἡ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν διδάσκοσις τοιούτων πεπλανημένων διδάσκαλιῶν ἡνάγκασε πολλοὺς Πατέρος ν' ἀπαντήσωσι. Ἡ ἐπισημότερα ἀνασκευὴ τῶν ὑποκειμενικωτάτων τούτων ἰδεῶν τοῦ Μαρκίωνος εἶναι ἡ

τοῦ Τερτυλλικοῦ συνταχθεῖσα τῷ 207, (advers. Marcion. lib. 5). ὁ δὲ τρόπος, δι' οὗ ἀπαντᾷ ὁ τραχὺς τῆς Καρχηδόνος διδάσκαλος, τὸ θῆμα τοῦτο τοῦ ἀσκητισμοῦ, ἀποδεικνύει πόσον μέγα ἦτο τὸ κακόν, ὅπερ ὁ αἱρεσιάρχης ἐκεῖνος προδιέζεντες τοῖς Χριστιανοῖς καὶ πόσον ἀναγκαῖον συγχρόνως νὰ ἐργασθῶσι πρὸς θεραπείαν τούτου· οἱ κηρῆτες, ἔλεγε, ἐπιθυμοῦσι νὰ ἔχωσι τὰς ἔκατῶν κηρήθρας τοῦ μέλιτος ἐν τῇ κυψέλῃ, καθὼς οἱ ἐργάτιδες μέλισσαι. Καὶ οἱ Μαρκιωνῖται ἀξιοῦσι νὰ ἔχωσι τὰς Ἐκκλησίας αὐτῶν, καθὼς οἱ ἀληθεῖς Χριστιανοί. . . . Εἶναι, ἐπίγεται, μέγχ όνειδος τῇ Κολυγίδι, διστι έγέννησε τὸν Μαρκίωνα, ὅστις ὑπῆρξε σκυθρωπότερος μὲν τοῦ Σεβοῦ, ἀγχιστροφώτερος δὲ τοῦ Μασσαγέτου, αὐθαδέστερος δὲ τῆς Ἀμαζόνος, ἀμαυρώτερος δὲ τοῦ νεφούς, ψυχρώτερος δὲ τοῦ χειμῶνος, εὐθραστότερος δὲ τοῦ πάγου, ἀπατηλότερος δὲ τοῦ Ἰστριώτου, ἀποτυμώτερος δὲ τοῦ Καυκάσου». Μεθ' ὅλην δὲ τὴν ἀγανάκτησιν ταύτην τὴν ἀποσπάσασαν τὰς φωνὰς τῆς ἀποδοκιμασίας ταύτης ἐνασχολεῖται περὶ τὴν ἀνασκευὴν αὐτοῦ δι' ίσχυρῶν ἀποδείξεων.

Τὰς κατὰ τῆς Ἀγίας Γραφῆς τοῦ Μαρκίωνος προσβολὰς δυνάμειχ νὰ ὑπαγγάγωμεν εἰς δύο κατηγορίας· εἰς τὸ ἀσυμβίθιστον τῆς Π. καὶ Κ. Δ. πρῶτον, καὶ εἰς τὴν ἀπέργνησιν τῆς αὐθεντίας πολλῶν Βιβλίων τῆς Καινῆς.

Καὶ εἶναι μὲν ὁρθὸς κατὰ τι ὁ διτηχυρισμὸς τοῦ ἀρχαίου τούτου ὀρθολογιστοῦ ὅτι ποιὲι τις ἀντίθεσις ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ νόμου τοῦ Σινᾶ καὶ τοῦ νόμου τοῦ Ὁρούς τῶν Μακαρισμῶν. Διαφέρει δύως ἡ ἀντίθεσις τῆς ἀντιφάσεως· ἀπόλυτος λοιπὸν ἀντίφασις δὲν ὑπάρχει· ἡ δὲ παρατηρουμένη ἀντίθεσις πρέρχεται ἐκ τῆς ἀτελοῦς μορφῆς, ὡφ' ἥν παρίσταται ἡ οὐσία τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν σκοπόν, οὐ ἐστοχεῖτο. "Ἄν ορχεῖται κατὰ τὴν μορφὴν, ἵξει οὐ καὶ ἡ παρατηρουμένη διαφορά, κατ' οὐσίαν οὐδεμίᾳ διαφορά· καὶ ἀντίφασις ὑπάρχει, ἀφοῦ καὶ ταύτης καὶ ἐκείνης ἡ ἀγάπη εἶναι βάσις, θεμέλιον καὶ πλήρωμα τοῦ νόμου, ἡ ἀγάπη, ἡ τις κατὰ τὸν μετητὸν τῆς ἀγάπης ἀποτελεῖ καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ. Ταῦτα δὲν διέψυγον τὸν βαθὺν νομοδιάσκαλον· μετ' ὁξυδερείας ἀνασκευάζουν τὸν περὶ οὐσιῶδεν διαφορῶν διτηχυρισμὸν τοῦ Μαρκίωνος δικαιολογεῖ τὴν ἐν τῇ μορφῇ παρατηρουμένην ἐκ τῆς τελειότητος τῆς χάριτος πρὸ τοῦ νόμου, ὅπερ δὲν σημαίνει ὅτι ἀλλη ἡ ἀρχὴ τῆς μιᾶς καὶ ἀλλη τῆς ἀλλης Ἀποκαλύψεως. Η αὐτὴ πηγὴ ἀμφοτέρων, ὁ αὐτὸς δημιουργὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὁ ὃν τοῦ Μωϋσέως, ἡ ἀγάπη τοῦ Ἰωάννου. Διὸ τοῦτο δὲ καὶ δὲν παρακολουθεῖ βῆμα πρὸς βῆμα τὸν αἱρεσιάρχην ἐν ταῖς κατὰ τὸν Θεόν τοῦ Π. Δ. προσβολαῖς αὐτοῦ· αἱ πλειστοὶ πίπτουσιν, ἀφοῦ αὐτὴ ἡ βάσις στηρίζεται ἐπὶ τοῦ φεύδους, ἐπὶ τῆς κατὰ γράμμα ἐκδοχῆς πολλῶν χωρίων, ἐπὶ τῆς παραγγωρίσεως τοῦ χρυσακτῆρος τοῦ Θεοῦ. Η ἀγάπη καὶ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὁρούς Σινᾶς εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸ τὸν πλούσιον Θεὸν ἐν ἐλέει τῆς Ν. Δ. «Ἐλεος καὶ ἀλήθεια συνήτησαν,

* Ιδι. ἀριθ. 45 σελ. 883 — 884.

λέγει ὁ Δασίδης, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν» μὴ διαφέροντα τοῦ «οὐτως ἡγάπτησεν ὁ Θεός τὸν κόσμον ὥστε τὸν μὲν αὐτὸν τὸν μονογενῆ ἔπειμψε» συνδυχούμενου πρὸς τὸ «διὰ δὲ τὴν ἀμετανόητὸν σου καρδίαν θησαυρίζεις ὄργην ἐν ἡμέρᾳ ὄργης καὶ δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ, ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ».

Ἡ ἀνασκευὴ τῆς πρώτης πλάνης δὲν ἦτο δύσκολον νὰ ἀνασκευασθῇ ὑπὸ τοῦ Τερτυλλιανοῦ· ἡ δευτέρα ἀναφερομένη εἰς τὴν αὐθεντίαν τῶν βιβλίων, καίτοι ἐν ταῖς ἐσχάταις ταῦταις ἡμέραις πολλὴν σπουδαιότητα περιεβλήθη, δὲν παρέσχε πλείους δύσκολίας τῷ Καρχηδόνιώ τούτῳ διδασκάλῳ. Ἀν, λέγει, τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Λουκᾶ εἶναι ἀξιόπιστον καὶ ἐγκυρον, καίτοι οὗτος ἦτο μαθητὴς τῶν Ἀποστόλων, πολλῷ μείζονος ἀξιοπιστίας εἶναι τὸ κατὰ Ματθαίον καὶ Ἰωάννην, οἵτινες ἦσαν αὐτόπται καὶ αὐτήκοοι τοῦ Λόγου ἀπ' ὄργης· ὁ Μάρκος ἔλλα μὲν βιβλία ἀπορρίπτει ἐντελῶς, ἔλλα δὲ ἀκρωτηρίαζει· τίς θὰ κρίνῃ, λέγει ὁ Τερτυλλιανός, μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἡμῶν; ἡ ἀρχαιότης, ἀπαντᾷ, ἡ παράδοσις. «Τὸ κύρος τῶν ἀποστολικῶν ἐκκλησιῶν αηρύττεται ὑπὲρ τῶν Εὐαγγελίων, ἀτινα ἔχομεν περὶ αὐτῶν καὶ δι' αὐτῶν, ἦτοι τοῦ Ματθαίου, Ἰωάννου καὶ Μάρκου». ἀυτῇ ἐγγυᾶται ἡμῖν καὶ τὴν αὐθεντίαν καὶ τὸ κύρος τῶν συγγραφῶν τῆς Ν. Διαθήκης.

Δυστυχῶς οἱ ἀγῶνες τοῦ διδασκάλου τούτου δὲν κατίσχυσαν τῆς αἰρέσεως, ἡ ὁποία συγχωνευθεῖσα μετὰ ταῦτα μετὰ τοῦ μανιχαϊσμοῦ διετήρησε πολλάς τοῦ Μάρκιωνος ἰδέας περὶ τῶν ἀγίων Γραφῶν ἀπέρρηπτον ὅλην τὴν Π. Δ. καὶ ἐπίστευον ὅτι ἡ Νέα ἦτο κατέ τι μὲν ἀπόκρυφος, κατέ τι δὲ μεταβεβλημένη· ὁ κακὸς ἄρχων διέσπειρε μεταξὺ τοῦ καλοῦ σίτου τὰ ζιζάνια, περὶ δὲ ὅμιλειν ἡ εὐαγγελικὴ παραβολὴ. Τὸ ἀγιον Πνεῦμα, διέσχιριζοντο, παρέσχεν εἰς αὐτοὺς τὸ μέσον νὰ διακρίνωσι τὸ ἀληθὲς καὶ γνήσιον ἐν τῷ ἀγίῳ Γραφῇ τοῦ ψευδοῦς καὶ νεοθευμένου. Τὰς Πράξεις τοῦ Λουκᾶ ἀντικατέστησαν διὰ τῶν τοῦ Λευκίου. Ήρεδέχοντο πολλὰ ἀπόκρυφα εὐχαριστία ἀντιτάσσοντες, καθὼς συμβάνει καὶ σήμερον, τὰς φωνασιώδεις ταύτας ἴστορίας κατὰ τῶν αὐθεντικῶν τοῦ Κυρίου. Αἱ πλάναι αὐτῶν μετωχετεύθησαν βραχέως καὶ ἀνεπικαθίστησαν εἰς τὰς ἔξ αὐτῆς πηγασές παραχρυζάς κατὰ τὸν μεσαίωνα. Παροδικῶς δὲ ποιούμεθα λόγον περὶ αὐτῶν διὰ νὰ δειχθῇ ἡ συγγένεια αὐτῶν πρὸς τὸν Γνωστικισμόν. Ἐν τῇ σειρᾷ τῆς μελέτης ἡμῶν ταύτης θέλομεν ἐπανέλθει, ὅπότε θὰ πραγματευθῶμεν τὴν ἴστορικὴν ἀνέλιξιν τοῦ κατὰ τῆς ἀγίας Γραφῆς ἀγῶνος μέχρι τῆς ιγ' ἐκκατοντακτηρίδος· ὅτι, καθ' ἡ ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἔξχεται, χρακτηρίζει τὰς κατὰ τῆς ἀγίας Γραφῆς προσθολὰς εἶναι ἀπλούστατα ἡ αὐθικεσία καὶ ἡ ὑποκειμενικότης. Ἡδη θὰ ἴδωμεν ὅτι ἐπικελούνται καὶ τὸν ὄρθον λόγον κατὰ τῆς ἀγίας Γραφῆς ἐν τῷ ἀγώνι, οὖς κατάρχεται ὁ ἔθνισμός.

Ἐπειδὴ δὲ πρῶτος γράψας κατ' αὐτῆς εἶναι ὁ Κέλσος, ἀπὸ τούτου ἀρχόμεθα.

(Ἀκολουθεῖ).

Homo Vetus.

Η ΑΘΗΝΑΙΣ.*

Δ'.

Ἐν τούτοις, εἰ καὶ ὁ Λεόντιος ἐίχε κοδμῆσε τὸν θυγατέρα αὐτοῦ διὰ τῆς τελειοτάτης ἀττικῆς ταιδεύσεως, οὐδόλως ἐφόδησε νὰ ἐκλέξῃ αὐτὴν ἐκ τῶν εὐγενῶν νεανιῶν τῆς χώρας ἢξιόν τινα οὔζυγον· τὸ δὲ πάντων παραδοξότατον ὅτι, ἀποθανῶν ἀφῆκε διαθήκην, ἐν ᾧ αἱ περὶ αὐτῆς διδόμεναι παραγγελίαι εὑρίσκονται ἐν ἀντιθέσει δεινῆν πρὸς τὰ πατρικὰ αὐτοῦ αἰσθήματα· τούτεστι κατέστησε γενικοὺς κληρονόμους τῆς σπουδαίας αὐτοῦ περιουσίας τοὺς δύο αὐτοῦ υιούς, Βαλέριον καὶ Γέσιον, εἰς δὲ τὸ ἵνδαλγα τῆς πατρικῆς του καρδίας ἀφῆκε μόνην τὸν ἔξις λακωνικὸν παραγγελίαν· ὅτις ωντα διοθάδιν εἰς τὴν φιλατάτην μου θυγατέρα Ἀθηναΐδα ἐκατὸν χρυσᾶ νομίσματα, ἐπειδὴ ἀρκεῖ αὐτὴν ἢ αὐτῆς τύχην, ἢ ὑπερέχουσα πᾶσαν γυναικείαν τύχην. Ἀκατανότος καὶ ἀνεξήγητος ιδιοτροπία! Ἡ δὲ λαμπρὰ Ἰσως τύχη, ἢς μετὰ βραχὺν χρόνον ἀληθῶς μετέσχεν ἡ Λεοντίας, ὡς αὐτὴν ἔστην ἀποκαλεῖ ἐν τῇ Ὁκταεύχῳ, προύκάλεσε τὴν παραδόσιν, καθ' ἣν ὁ πατὴρ αὐτῆς, ὡς φιλόσοφος, εἴχε διέδει τὴν τύχην τῆς κόρης, ἐπισκοπῶν τοὺς ἀστέρας. Ἰνα δὲ μεγαλοποιηθῆ ἔτι μᾶλλον ἡ μυθώδης εὐτυχία τῆς νεαρᾶς εἰδωλολάτριδος, δι' ιδιχυρᾶς ἀντιθέσεως παρεστάθη ὑπὸ τῆς ιδιορίας ὡς τις ἀπόκλητος καὶ ἀπόβλητος.

Ἐνεῦθεν ἄρχονται αἱ περιπέτειαι τῆς Ἀθηναΐδος, οἵτινες φαίνονται ἄξιαι μυθιστορίας μᾶλλον ἢ ιστορίας· καὶ τφόντι ἐπὶ τὸ μυθικώτερον διεπλάσθησαν ὑπὸ ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων. Ἄλλ' ἐπειδὴ αἱ κυριώτεραι ἀθηλαῖς μαρτυροῦνται, δὲν διστάζουμεν ν' ἀναγράψωμεν αὐτάς.

Μελανειμονούσα καὶ ἀτημέληπτον ἔχουσα τὸν οὐλόξανθον αὐτῆς κόμην πρωταν τινὰ μετὰ τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ φιλοστόγου αὐτῆς πατρὸς ἡ ηγωής τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ κάλλους Ἀθηναΐς, δακρυθρέκτους δὲ τοὺς μεγάλους καὶ ζωηρούς αὐτῆς ὀφθαλμούς, κάθηται ἐν τῷ σκυθρωπῷ αὐτῆς κοιτῶνι ἐπὶ ἀνακλίντρου, καὶ ἔχουσα εἰς κεῖδας βιβλίον, φαίνεται ὡς νὰ ἀναγινώσκῃ. Ἄλλ' ὁ νοῦς της ὀνειροποιεῖ αἰθέριος, καὶ ἡ φιλόσοφος κόρη συλλογίζεται τὰς μεταβολὰς καὶ περιπτετείας ὅσας ὁ χρόνος καὶ αἱ ποικιλίαι τῆς ζωῆς συνεπιφέρουσιν εἰς τὸν ἀνθρώπον. Ἐπὶ πολλῶν δραν διετέλει οὕτως βεβυθισμένη εἰς τὰς φιλοσοφικάς της σκέψεις. ὅτε ἀνεῳχθεὶς θύρα τοῦ κοιτῶνος αὐτῆς καὶ εἰδὲν εἰσερχομένους, ὡς μάντεις κακῶν, τοὺς δύο αὐτῆς ἀδελφούς. Ἀπιύθυνε πρὸς αὐτοὺς περιεργα γλεύματα, ὡς θέλουσα νὰ μαντεύσῃ τὸν αἰτιαν τῆς παρακαίσου ταύτης ἐπισκέψεως τῶν, ἀλλ' ἀπὸ τὰ πρόσωπα τῶν ἀδελφῶν δὲν ἀδυνήθη νὰ ἔξαγαγῃ εὐάρεστα συμπεράσματα.

«Ἐρχόμεθα, εἰπεν ὁ πρωτότοκος Βαλέριος, γὰ δοὶ ἀναγγείλωμεν, ὅτι ὁ μακαρίτης πατὴρ μας πρὸιν ἔτι ἀποθάνη, συνέταξε διαθήκην, τὸν ὁποίαν ἐίχε παρακαταθέσει εἰς συμβολαιογράφον. Σῆμασον μᾶς ἐδό-

*) Ιδε ἀριθ. 45 σελ. 885—888.